

Activiteitenverslag van het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek over het jaar 2025

Inhoud

Voorwoord	4
I. Algemene activiteiten	7
A. Over het Comité	7
A.1. Samenstelling van het Bureau	7
A.2. Samenstelling van het plenair Comité	7
B. Vergaderingen	8
C. Lokalen en uitrusting	8
D. Personeel en secretariaat	8
E. Samenwerking op nationaal vlak	10
E.1. Federale commissie “Rechten van de patiënt” (KB van 1/4/03)	10
E.2. Belgische Transplantatieraad	10
E.3. Het Allocatiecomité voor menselijk lichaamsmateriaal (ACMLM) binnen het FAGG (wet van 19/12/2008, art. 21/3)	10
E.4. De FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu en het Federaal agentschap voor geneesmiddelen en gezondheidsproducten (FAGG)	11
E.5. Commissie voor Deontologie van de Hoge Gezondheidsraad (HGR)	11
E.6. Platform Mensenrechten	11
E.7. Ethics@KU Leuven	12
F. Internationale samenwerking	12
F.1. 35e en 36e NEC Forum	12
F.2. European Group on Ethics in Science and New Technologies (EGE)	12
F.3. Inno4Vac Ethic Workshop : Refining the regulatory context of controlled human infection models	12
G. Financieel verslag 2025	13
II. ADVISERENDE FUNCTIE VAN HET COMITÉ	14
A. Adviezen uitgebracht op basis van het Samenwerkingsakkoord van 15/01/93	14
A.1. Adviezen en briefadviezen uitgebracht in 2025	14
A.2. Vragen waarop rechtstreeks per brief werd geantwoord of die anderszins een oplossing kregen	14
A.3. Vragen om advies en ‘autosaisines’ die op het einde van de verslagperiode bij het Comité aanhangig zijn (zie voor hun behandeling punt II.C. hieronder)	16
B. Adviserende functie op basis van andere wettelijke bepalingen	17
B.1. Art. 5, derde lid van de wet van 28 januari 2003 betreffende de medische onderzoeken die binnen het kader van de arbeidsverhoudingen worden uitgevoerd (BS 9/4/03, Ed. 2)	17
B.2. Wet van 7 mei 2004 inzake experimenten op de menselijke persoon	17
B.3. Wetboek van economisch recht - Titel 1. “Uitvindings-octrooien”	18

C. Werkzaamheden van de beperkte commissies en werkgroepen	18
C.1. Beperkte commissie “Ingrepen bij intersekse minderjarigen” (BC 2024-1)	18
C.2. Beperkte commissie “Lijkbezorging” (BC 2024-2)	19
C.3. Beperkte commissie “Euthanasie” (BC 2024-3)	19
C.4. Beperkte commissie “Gendertransitie” (BC 2024-4)	20
C.5. Beperkte commissie “Neonatale Screening” (BC 2024-6)	21
C.6. Werkgroep “Ras en etnische achtergrond”	21
C.7. Beperkte commissie “pre-implantatiediagnose van embryo’s” (BC 2024-7)	22
C.8. Beperkte commissie “Gezondheidszorg in oorlogstijd” (BC 2025-1)	23
C.9. Werkgroep “Ruwe DNA gegevens” (WG 2025-2)	23
C.10. Beperkte commissie “Harttransplantatie” (BC 2025-3)	23
C.11. Beperkte commissie “AI en gezondheidszorg” (BC 2026-1)	24
C.12. Samenvattende tabel van de activiteiten van het Comité	24
III. COMMISSIES VOOR MEDISCHE ETHIEK (CME’s)	26
A. Algemeen Activiteitenverslag van de CME’s over het jaar 2024	26
B. Nieuwe applicatie: “Bioethica Belgica” vervangt “Odin”	30
IV. DE INFORMATIEVE FUNCTIE VAN HET COMITE	31
A. Het publiek en de politieke overheden informeren	31
A.1. Weerklank in de pers	32
A.2. Automatische mededeling van de adviezen	32
A.3. Website van het Comité	32
A.4. Informatie verstrekt aan de leden van het Comité	33
A.5. Informatie verstrekt aan het publiek	33
A.6. Parlementaire vragen	34
A.7. Beantwoorden van vragenlijsten – bijdragen aan publicaties	34
B. Documentatiecentrum http://limo.libis.be/VDIC	34
C. De tweejaarlijkse conferentie 2026	35

Voorwoord

Wij hebben de eer en het genoegen u hierbij, overeenkomstig artikel 17 van het Samenwerkingsakkoord van 15 januari 1993, het activiteitenverslag 2025 van het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek voor te leggen.

Dit verslag heeft betrekking op het tweede jaar van het zevende mandaat van het Comité, dat aanving op 11 december 2023.

a) Het Comité als ethisch overlegorgaan

Tijdens het tweede jaar van het zevende mandaat heeft het Comité vijf adviezen en één addendum bij een eerder advies uitgebracht. Hieronder volgt een chronologisch overzicht van de behandelde thema's. Deze adviezen werden, zoals gebruikelijk, gepubliceerd hetzij in de vorm van een 'briefadvies' (wanneer slechts beperkte uitwerking nodig is) hetzij in de vorm van een uitgebreider 'advies'.

Adviezen:

- Advies nr. 87 van 22 april 2025 onderzoekt het **lijkbezorgingsbeleid van gemeenten ten aanzien van personen die als behoeftig en/of sociaal geïsoleerd worden beschouwd**.
- Advies nr. 88 van 10 november 2025 bespreekt het **rapporteren van dragerschapstatus in het kader van het neonatale screeningsprogramma** in Wallonië en Brussel.
- Advies nr. 89, eveneens van 10 november 2025, behandelt de vraag naar **euthanasie op basis van een voorafgaande wilsverklaring bij bewuste personen van wie de wilsbekwaamheid en het vermogen hun wil te uiten onherstelbaar is aangetast**.
- Ten slotte gaat advies nr. 90 van 8 december 2025 over **de funeraire-bestemming van levenloos geboren foetussen in een vroeg stadium van de zwangerschap**.

Briefadviezen:

- Het addendum bij het briefadvies nr. 17 van 6 mei 2025 verschaft aanvullende informatie over de problematiek van het verzamelen van gegevens over **de etnische achtergrond in het kader van klinische proeven**.
- Briefadvies nr. 20 van 25 juni 2025 verduidelijkt bepaalde voorzorgsmaatregelen en acties die vanuit ethisch en deontologisch oogpunt moeten worden genomen om een

waardige behandeling van het lichaam van de overledene te waarborgen bij resomatie en gecontroleerde humusatie.

b) Het Comité als informatieorgaan

Naast het verstrekken van ethische adviezen werd het Comité ook gevraagd om zijn adviezen voor te stellen op verschillende colloquia op nationaal en internationaal niveau. Ter ondersteuning van zijn informatieopdracht, zoals vastgelegd in het Samenwerkingsakkoord tot oprichting van het Comité (zie hieronder), heeft het Comité in 2025 de uitvoering van het communicatieplan voortgezet door de ontwikkeling van een nieuwe website, de regelmatige publicatie van nieuwsbrieven en het beheer van een LinkedIn-pagina.

c) Stand van zaken van het Comité in 2025

Het Comité wil eraan herinneren dat het is opgericht door het Samenwerkingsakkoord van 15 januari 1993. Sindsdien is **dit akkoord niet herzien en is het budget niet geïndexeerd**. Het verhogen van de zitpenningen van de leden van het Comité (vastgesteld op 18,59 euro voor de leden en 24,17 euro voor de voorzitter, onder aftrek van een bedrijfsvoorheffing) zou een manier zijn om de hoge kwaliteit van het werk van de leden van het Comité te erkennen.

Gezien het beperkte personeelskader van het Comité is het aantal beperkte commissies dat grondig of binnen een dringend tijdsbestek kan werken, beperkt. Dit impliceert een voortdurende afweging van prioriteiten en potentieel een langere behandeltermijn. Het Comité vestigt uw aandacht op het feit dat het aanwervingsproces van het personeel van het secretariaat van het Comité, dat enkel via detachering van een vast benoemde ambtenaar kan verlopen, nu reeds aanzienlijke problemen oplevert. In de toekomst dreigen deze problemen nog groter te worden aangezien de autoriteiten de vaste benoemingen in de openbare dienst willen afbouwen of zelfs stopzetten. Dit is een belangrijk aandachtspunt.

Het Comité betreurt ook dat in het kader van de vernieuwing van het Comité, ondanks een zorgvuldige voorbereiding binnen het Comité zelf, telkens meerdere maanden nodig zijn voordat alle benoemingen afgerond zijn via beslissingen door de bevoegde autoriteiten. Het Comité wil de aandacht van zijn referentieoverheden vestigen op het schadelijke karakter van deze ‘intermandaats’periode, die *de facto* leidt tot de onderbreking van de werkzaamheden van de beperkte commissies. Dit heeft niet alleen een negatieve impact op zijn werkzaamheden ten behoeve van het algemeen belang, maar tast ook de reputatie van het Comité aan. Het is noodzakelijk om, samen met de verschillende partners die betrokken zijn bij het benoemingsproces, een oplossing te vinden zodat het werk van het Comité niet *de facto* en *de jure* wordt geblokkeerd.

Het Comité zal niet nalaten om aan zijn referentieoverheden eventuele wijzigingen in het Samenwerkingsakkoord voor te stellen om al deze moeilijkheden te verhelpen. Tijdens het

zesde mandaat heeft een werkgroep zich gebogen over het functioneren van het Comité. Dit resulteerde in een grondige analyse en het aanpassen en uittesten van procedures om de dynamiek van de werking te versterken. Daarnaast is aanvullende reflectie nodig over hoe het Comité kan omgaan met de uitbreiding van zijn opdracht, met name de behandeling van ethische vraagstukken die voortkomen uit de klimaatverandering en het gebruik van artificiële intelligentie in de gezondheidszorg. Het Comité is reeds proactief bezig met het overwegen van de nodige aanpassingen. Dit zal zo snel mogelijk resulteren in de presentatie van een ontwikkelingsplan waarin de acties en middelen van het Comité worden uiteengezet.

Het Comité wenst nu al zijn dank te betuigen aan de referentieoverheden voor de actuele dialoog en de versterkte samenwerking die cruciaal zijn voor de mogelijke aanpassingen die hier eerder zijn genoemd.

Wij wensen het bijzonder intensieve werk te waarderen dat de verschillende beperkte commissies het hele jaar door hebben verricht en die erin geslaagd zijn om adviezen van hoge kwaliteit uit te werken als antwoord op de vele opgeworpen vragen. Onze dank gaat eveneens uit naar alle leden van het Comité voor hun actieve en verhelderende bijdragen tijdens de besprekingen in de plenaire vergadering. Wij wensen onze oprechte dank uit te spreken aan alle leden van het secretariaat, de collegae van het Bureau en het Comité voor de kwaliteit van hun gepresteerde werk en hun persoonlijke inzet van het voorbije jaar.

Het Comité wenst deze voorwoord af te sluiten met een eerbetoon aan Sébastien Van Drooghenbroeck, een uitzonderlijk jurist en zeer gewaardeerd lid van het Comité, wiens engagement en bijdrage hun weerslag blijven vinden in onze werkzaamheden, en die ons op 30 september 2025 vroegtijdig is overleden na een lange ziekte. Het Comité wenst eveneens de nagedachtenis van Renaat Peleman, eveneens overleden, te eren en hem een respectvol eerbetoon te brengen.

08 juni 2026

Patrick Cras
Voorzitter 2024-2025

Virginie Pirard
Voorzitster 2025-2026

I. ALGEMENE ACTIVITEITEN

A. Over het Comité

A.1. Samenstelling van het Bureau

Het Bureau (7e mandaat) bestond uit de volgende personen:

Voorzitters:

- tot 10 december 2025: dhr. Patrick Cras, emeritus hoogleraar Neurologie aan de Universiteit Antwerpen (UA).
- vanaf 11 december 2025: mevr. Virginie Pirard, Filosoof en jurist, ethicus gespecialiseerd in onderzoeksethiek, ethiek van de volksgezondheid en bio-ethiek aan de *Université Libre de Bruxelles*.

Ondervoorzitters:

- mevr. Geneviève Schamps, vice-rector van de afdeling Menswetenschappen en gewoon hoogleraar aan de *Université catholique de Louvain* (UCL);
- dhr. Jan De Lepeleire, hoogleraar emeritus Huisartsgeneeskunde aan de KU Leuven;
- vanaf 11 december 2025: dhr. Patrick Cras, emeritus hoogleraar Neurologie aan de Universiteit Antwerpen (UA);
- tot 10 december 2025: mevr. Virginie Pirard, Filosoof en jurist, ethicus gespecialiseerd in onderzoeksethiek, ethiek van de volksgezondheid en bio-ethiek aan de *Université Libre de Bruxelles*.

A.2. Samenstelling van het plenair Comité

Het Bericht betreffende de samenstelling van het vernieuwde Raadgevend Comité voor Bio-ethiek (zevende mandaat van 11 december 2023 tot 10 december 2027) verscheen in het *Belgisch Staatsblad* van 8 januari 2024, 48545.

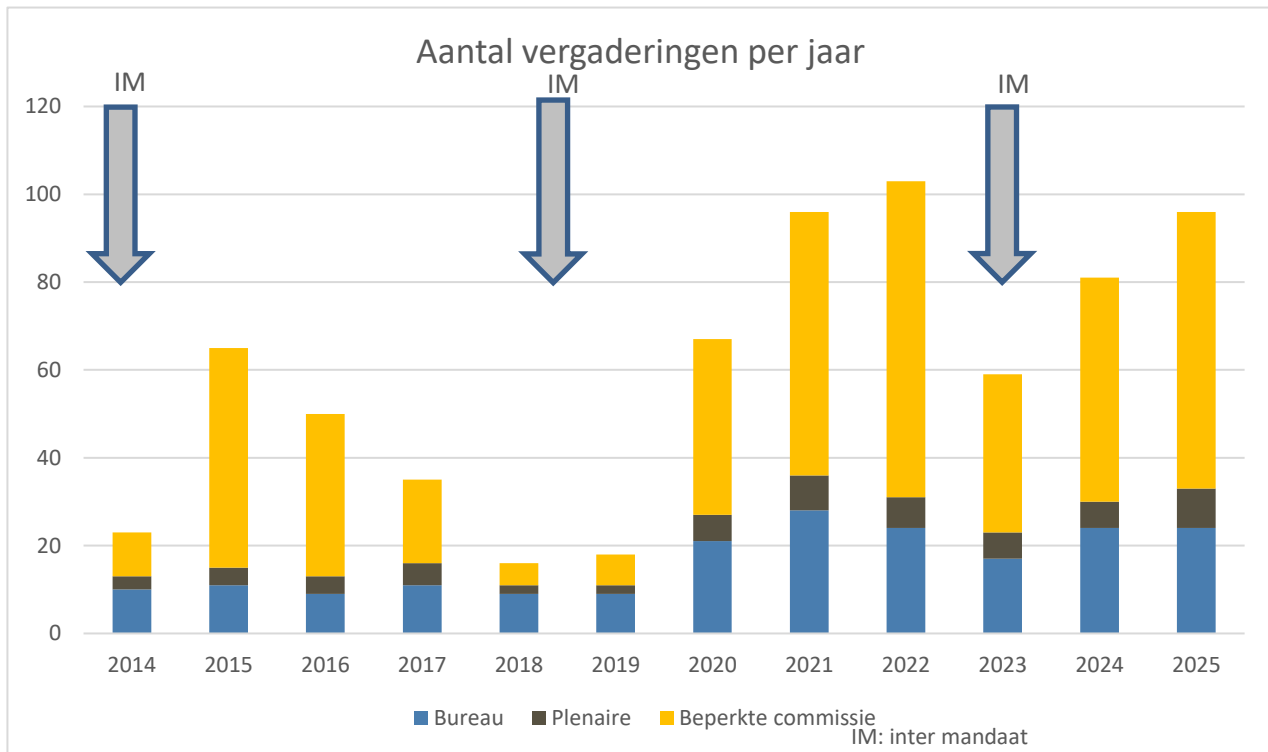
Een geactualiseerde lijst van de leden van het Comité met hun titel en functie op het ogenblik van aanstelling, is als bijlage opgenomen bij dit verslag.

De samenstelling kan ook geraadpleegd worden op <https://www.belgiumnationalbioethicscommittee.be/nl/composition>.

B. Vergaderingen

Het Bureau vergaderde 24 maal tijdens de verslagperiode. Het nieuw ingestelde vergaderritme voorziet in tweewekelijkse Bureauvergaderingen.

In de verslagperiode vonden er 9 plenaire vergaderingen plaats.

C. Lokalen en uitrusting

Sinds maart 2021 is het secretariaat van het Raadgevend Comité gevestigd in het Galileegebouw, Galileelaan 5/2 in 1210 Brussel.

D. Personeel en secretariaat

Overeenkomstig het Koninklijk Besluit van 25 april 1997 tot organieke omkadering van het secretariaat van het Comité voor Bio-ethiek bestaat het secretariaat van het Comité uit 6 leden. De huidige samenstelling van het secretariaat wordt hieronder toegelicht. Het moet benadrukt worden dat dit kader niet toereikend is om alle taken van het Comité uit te voeren, d.w.z. administratieve taken met betrekking tot alle opdrachten van het Comité zoals bepaald in het Samenwerkingsakkoord van 15 januari 1993, alsook personeels- en budgetbeheer, communicatie, beheer van een internetsite en een LinkedIn-site, enz. ...

Een bijkomende uitdaging is de rekrutering van de leden van het secretariaat, die volgens het Koninklijk Besluit van 20 mei 1997 tot bepaling van de voorwaarden voor de detachering van ambtenaren bij het secretariaat van het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, alleen via detachering kan plaatsvinden. Deze procedure belemmert in feite de promotiekansen van gedetacheerde medewerkers, omdat zij afhankelijk zijn van de dienst die hen heeft gedetacheerd. Deze dienst kan de kwaliteit van hun werk niet meer beoordelen, wat essentieel is voor hun loopbaanontwikkeling. Dit vormt een significant obstakel voor het aantrekken van nieuw personeel en vraagt om herziening.

NIVEAU A

Nederlandstalig kader:

- mevr. Beatrijs Deseyn, adviseur, gedetacheerd vanuit de FOD Financiën;
- mevr. Veerle Weltens, attaché, gedetacheerd vanuit de FOD Financiën

Franstalig kader:

- mevr. Sophie Bertrand, wetenschappelijk medewerker, gedetacheerd vanuit Sciensano, coördinator.
- mevr. Dominique Dugois, adviseur, gedetacheerd vanuit de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu;

NIVEAU B of C

Nederlandstalig kader:

- mevr. Dorien Provost, administratief assistent, gedetacheerd vanuit het RIZIV, verantwoordelijke voor het secretariaat;

Franstalig kader:

- mevr. Emilie Barjacoba Gonzalez, administratief assistente, vanaf 15 augustus 2025 gedetacheerd vanuit de FOD Binnenlandse Zaken, verantwoordelijke voor het secretariaat.

Het Comité wenst de aandacht te vestigen op de moeilijkheden die gepaard gaan met een ontoereikend personeelskader: vergelijkbare instanties in Duitsland en het Verenigd Koninkrijk werken met 12 tot 15 medewerkers. Dit tekort brengt structurele risico's met zich mee, zowel voor de werkdruk van het team, met een verhoogd risico op burn-out, als voor het adequaat vervullen van de taken van het Comité.

Het is belangrijk te benadrukken dat, ongeacht de grootte van het land in kwestie, de ethische kwesties fundamenteel dezelfde zijn en dezelfde voorbereiding en waakzaamheid vereisen. De ethische uitdagingen waarmee regeringen, bedrijven en individuen worden geconfronteerd, overstijgen daarom grenzen en verschillen, met name op het gebied van bevolking, geografie en cultuur.

Deze problematiek zal specifiek worden aangepakt in de aanbevelingen van het ontwikkelingsplan dat wordt voorbereid en in het kader van de reflecties omtrent de aanpassing van het Samenwerkingsakkoord.

E. Samenwerking op nationaal vlak

Naast het uitbrengen van adviezen verzekert het Comité, in het kader van zijn informatieopdracht, de deelname aan en de informatie-uitwisseling met de volgende organen en onafhankelijke autoriteiten met gerelateerde opdrachten.

E.1. Federale commissie “Rechten van de patiënt” (KB van 1/4/03)

Hierin is het Raadgevend Comité vertegenwoordigd door een lid van het secretariaat. Mevrouw Beatrijs Deseyn volgt als waarnemer de werkzaamheden van deze commissie. De heer Tom Goffin en mevrouw Jacqueline Herremans (leden van het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek) zijn hiervan respectievelijk de voorzitter en ondervoorzitter.

E.2. Belgische Transplantatieraad

Mevrouw Isabelle Scheers en mevrouw Jacqueline Herremans vertegenwoordigen het Comité in de Belgische Transplantatieraad.

E.3. Het Allocatiecomité voor menselijk lichaamsmateriaal (ACMLM) binnen het FAGG (wet van 19/12/2008, art. 21/3)

De wet van 30 oktober 2018 tot wijziging van de wet van 19 december 2008 inzake het verkrijgen en het gebruik van menselijk lichaamsmateriaal met het oog op de geneeskundige toepassing op de mens of het wetenschappelijk onderzoek (BS 28 december 2018) voorziet in de invoering van een artikel 21/3 waarbij binnen het FAGG een zgn. “Allocatiecomité voor menselijk lichaamsmateriaal (ACMLM)” wordt opgericht. Het staat in voor het verstrekken van adviezen met betrekking tot de toegang tot menselijk lichaamsmateriaal, de criteria voor de toewijzing van menselijk lichaamsmateriaal en de toepassing ervan door banken voor menselijk lichaamsmateriaal. Twee leden, die een relevante ervaring in het kader van bio-ethiek kunnen voorleggen, worden door het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek aangewezen

om deel uit te maken van dit Allocatiecomité. Deze bepaling trad in werking op 1 november 2018.

Mevrouw Myriam Remmelink is aangeduid als Franstalig lid en mevrouw Virginie Pirard als Franstalig plaatsvervangend lid.

De heer Patrick Cras is aangeduid als Nederlandstalig lid en de heer Jan De Lepeleire als Nederlandstalig plaatsvervangend lid.

E.4. De FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu en het Federaal agentschap voor geneesmiddelen en gezondheidsproducten (FAGG)

Het secretariaat van het Comité staat in nauw contact met de ondersteunende diensten van de FOD Volksgezondheid voor alles wat lokalen, ICT-ondersteuning, etc. betreft.

Wat betreft de uitvoering van de Experimentenwet van 7 mei 2004 in samenwerking met het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG), zie punt III.C. hieronder.

E.5. Commissie voor Deontologie van de Hoge Gezondheidsraad (HGR)

De heer Julien Libbrecht en mevrouw Charlotte Lambert vertegenwoordigen het Comité in de *Commissie voor Deontologie* van de Hoge Gezondheidsraad.

E.6. Platform Mensenrechten

Ingevolge de ondertekening van het Samenwerkingsakkoord tussen de instellingen met een volledig of gedeeltelijk mandaat belast met de eerbiediging van de rechten van de mens eind 2021, neemt het Comité deel aan het Platform Mensenrechten.

De instellingen die het akkoord ondertekenen, engageren zich tot het creëren van een gezamenlijk overlegplatform met als doel :

- voorstellen en analyseren van problemen die de verschillende instellingen aanbelangen;
- uitwisselen van goede praktijken en methodologie, nuttige ervaringen; adequaat aanwenden van de respectieve bevoegdheden van elk van de instellingen voor de behandeling van gemeenschappelijke dossiers in een geest van complementariteit;
- bevorderen van de samenwerking tussen de instellingen.

Het Comité neemt deel aan deze maandelijkse vergaderingen en bepaalt mee de agenda. Hoewel deze activiteit minder bekend is bij het brede publiek, is zij essentieel binnen het mandaat van het Comité: zijn vertegenwoordiging en deelname aan initiatieven ter verdediging van de mensenrechten vloeien rechtstreeks voort uit zijn opdrachten, die worden uitgeoefend binnen het perspectief van de eerbiediging van de mensenrechten (cf. artikel 1 van het Samenwerkingsakkoord).

E.7. Ethics@KU Leuven

De heer Jan De Lepeleire heeft op 15 mei 2025 de avondlezing “Ethiek in de gezondheidszorg: engagement op micro-, meso- en macroschaal” gegeven.

F. Internationale samenwerking

Het Comité heeft uitwisselingen opgezet met buitenlandse en internationale organisaties voor bio-ethiek.

F.1. 35e en 36e NEC Forum

De heer Jan De Lepeleire nam op 26 en 27 juni 2025 deel aan het 35e NEC-Forum in Warschau.

Mevrouw Geneviève Schamps, de heer Jan De Lepeleire, mevrouw Sophie Bertrand en de heer Franck Devaux namen deel aan het 36e NEC-Forum dat op 13 en 14 november 2025 in Kopenhagen werd georganiseerd. De heer Devaux stelde er in persoonlijke naam het ontwerpadvies over het rapporteren van draagdragerstatus in het kader van het neonatale screeningsprogramma in de Wallonië en Brussel voor.

F.2. European Group on Ethics in Science and New Technologies (EGE)

De heer Herman Nys, voormalig lid van het Comité, is ten persoonlijke titel lid van de *Group on Ethics in Science and New Technologies (EGE)* van de Europese Commissie.

F.3. Inno4Vac Ethic Workshop : Refining the regulatory context of controlled human infection models

De heer Jan De Lepeleire en mevrouw Sophie Bertrand namen op 17 oktober 2025 in Leiden deel aan een vergadering die werd georganiseerd in het kader van het Inno4Vac-project. Na deze bijeenkomst heeft het Comité beslist om op eigen initiatief (*‘autosaisine’*) een advies uit te brengen over de problematiek van de “Human Infectious Challenge”. Hiertoe werd een beperkte commissie opgericht, die haar werkzaamheden vanaf 2026 zal aanvangen.

G. Financieel verslag 2025

Het financieel verslag van het Comité over het jaar 2025 (kalenderjaar) is als bijlage opgenomen.

Het bedrag van de ‘wedden van personeelsleden gedetacheerd vanuit andere overheden en terugbetaald aan die overheden’ (post A.2.), betreft de terugbetaling van de wedden van de personeelsleden die vanuit het RIZIV, Sciensano en de FOD Binnenlandse Zaken naar het secretariaat zijn gedetacheerd. De toename van de uitgaven onder post B.3. (presentiegelden en verplaatsingskosten) is te wijten aan de intensieve werkzaamheden binnen bepaalde beperkte commissies die adviezen voorbereiden die door de pandemie COVID-19 vertraging hebben opgelopen (zie punt II.C. hieronder). Aangezien de meeste van deze vergaderingen online werden gehouden, betreft het voornamelijk presentiegelden. We stellen een grotere deelname vast aan de onlinevergaderingen in vergelijking met de fysieke vergaderingen. Zoals reeds hoger vermeld, was het aantal Bureauvergaderingen ook aanzienlijk hoger.

II. ADVISERENDE FUNCTIE VAN HET COMITE

A. Adviezen uitgebracht op basis van het Samenwerkingsakkoord van 15/01/93

A.1. Adviezen en briefadviezen uitgebracht in 2025

Adviezen:

- Advies nr. 87 van 22 april 2025 betreffende het lijkbezorgingsbeleid van gemeenten ten aanzien van personen die als behoeftig en/of sociaal geïsoleerd worden beschouwd.
- Advies nr. 88 van 10 november 2025 betreffende het rapporteren van de draagdragerstatus in het kader van de neonatale screening in Wallonië en Brussel.
- Advies nr. 89 van 10 november 2025 betreffende euthanasie op basis van een voorafgaande wilsverklaring bij bewuste personen van wie de wilsbekwaamheid en het vermogen hun wil te uiten onherstelbaar zijn aangetast.
- Advies nr. 90 van 8 december 2025 betreffende de funeraire bestemming van levenloos geboren foetussen in een vroeg stadium van de zwangerschap.

Briefadviezen:

Addendum bij het briefadvies nr. 17 van 6 mei 2025 betreffende de gepastheid van het vermelden van de etnische achtergrond in protocollen van klinische studies

Briefadvies nr. 20 van 25 juni 2025 betreffende nieuwe vormen van lijkbezorging.

A.2. Vragen waarop rechtstreeks per brief werd geantwoord of die anderszins een oplossing kregen

Voor elke vraag die het Comité ontvangt, wordt een ontvangstbevestiging gestuurd naar de aanvrager. De vraag wordt vervolgens voorgelegd aan het Bureau van het Comité

- dat de vraag analyseert;
- dat bepaalt hoe de vraag zal worden behandeld (op de agenda plaatsen van een volgende plenaire vergadering of een antwoord formuleren via een afzonderlijke procedure);
- dat de prioriteit bepaalt.

Gezien het beperkte personeelskader van het Comité (zie hoofdstuk D.) is het aantal beperkte commissies dat grondig of binnen een dringend tijdsbestek kan werken, beperkt tot maximum 6. Dit vergt een voortdurende afweging van prioriteiten en brengt een hoge werkdruk met zich mee, in het bijzonder voor het secretariaat, waarvan de leden permanent meerdere beperkte commissies parallel opvolgen.

- Vraag om advies van de Commissie voor Gezondheid en Gelijke Kansen van de Kamer met betrekking tot het wetsvoorstel tot wijziging van de bijlage bij het koninklijk besluit van 14 september 1984 tot vaststelling van de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen inzake verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, teneinde de besnijdenis om niet-medische redenen niet langer ten laste te nemen van de ziekteverzekering.

Het Bureau heeft vastgesteld dat deze vraag reeds werd onderzocht door het Comité in advies nr. 70 van 8 mei 2017.

In dat advies beveelt het Comité unaniem aan dat de financiële last van de besnijdenis om niet-medische redenen niet mag afgewenteld worden op de gemeenschap.

Het Bureau van het Comité heeft deze informatie op 3 februari 2025 overgemaakt aan de Commissie voor Gezondheid en Gelijke Kansen van de Kamer.

- Vraag om advies nr. 79 over nieuwe vormen van lijkbezorging te herzien. Deze werd ingediend door het opleidings- en landbouwonderzoekscentrum Agra Ost naar aanleiding van experimentele resultaten inzake de natuurlijke humusatie van varkensarkassen.

Het Bureau van het Comité heeft in zijn antwoord de opdracht van het Comité en het kader dat het hanteert voor het opstarten van een wijziging of herziening van een eerder uitgebracht advies in herinnering gebracht. Een herziening van een reeds uitgebracht advies kan in de volgende drie situaties worden overwogen:

1. wanneer het ethisch kader is geëvolueerd;
2. wanneer er een fout wordt vastgesteld met betrekking tot de stand van de wetenschappelijke kennis bij de opstelling van het advies;
3. in het geval van een materiële fout of vormfout.

Het Bureau stelt vast dat het ethisch kader dat in advies nr. 79 wordt uiteengezet, nog steeds van kracht is en dat het aan de bevoegde autoriteiten is om na te gaan of elke nieuwe vorm van lijkbezorging dit kader respecteert.

- Brief van een burger betreffende een vastgoedproject in Hamme-Mille.

De burger werd geïnformeerd dat het Comité geen gevolg kan geven aan zijn verzoek, aangezien het Samenwerkingsakkoord het een burger niet toestaat het Comité rechtstreeks te benaderen.

De burger werd uitgenodigd om zich te wenden tot de bevoegde instanties op het vlak van ruimtelijke ordening, openbare ethiek of burgerbemiddeling.

- Vraag van de firma Pontes voor een evaluatie van een protocol en een gedragscode inzake aquamatie.

De werking van het Comité als instantie die het debat kan verduidelijken en een ethisch kader kan vastleggen, werd toegelicht. Daarbij werd eraan herinnerd dat het niet tot de opdracht van het Comité behoort om wetenschappelijke ontwikkelingen die zich na de publicatie van een advies voordoen, op te volgen, noch om een protocol of een nieuwe praktijk te evalueren.

A.3. Vragen om advies en ‘autosaisines’ die op het einde van de verslagperiode bij het Comité aanhangig zijn (zie voor hun behandeling punt II.C. hieronder)

- Vraag om advies van 2 februari 2022 van de heer Frank Vandenbroucke, minister van Sociale zaken en Volksgezondheid omtrent de eventuele herziening van wetgeving betreffende **ingrepen bij intersekse minderjarigen** (vraag om advies ontvangen op 21 februari 2022 en ontvankelijk verklaard in de plenaire vergadering van 14 maart 2022).
- -Vraag om advies van 25 januari 2024 van de commissie voor medische ethiek van CHU Tivoli betreffende de problematiek van een **borstamputatie bij een minderjarige met genderdysforie**.
- Vraag om advies van 27 september 2024 van Minister Vandenbroucke, minister van Volksgezondheid en Sociale Zaken betreffende **pre-implantatiediagnostiek van embryo's** in het kader van een IVF-behandeling.
- Vraag om advies van 12 mei 2025 van het College voor Genetica en Zeldzame Ziekten betreffende **de toegang van patiënten tot hun genetische gegevens**.
- Autosaisine van 12 mei 2025 betreffende **gezondheidszorg in oorlogstijd**.
- Autosaisine van 23 juni 2025 betreffende het **gebruik van artificiële intelligentie in de gezondheidszorg**.

- Vraag om advies van 10 juli 2025 van de commissie voor medische ethiek van *les cliniques universitaires Saint-Luc* te Brussel met betrekking tot **harttransplantatie, meer bepaald inzake de techniek van normotherme regionale perfusie (NRP)**.
- Autosaisine van 10 november 2025 betreffende **de verduidelijking van de ethische uitdagingen van menselijke infectiestudies (CHIM: Controlled Human Infection Model)**.

B. Adviserende functie op basis van andere wettelijke bepalingen

B.1. Art. 5, derde lid van de wet van 28 januari 2003 betreffende de medische onderzoeken die binnen het kader van de arbeidsverhoudingen worden uitgevoerd (BS 9/4/03, Ed. 2)

Dit artikel voorziet de raadpleging van het Raadgevend Comité wanneer de Koning de voorwaarden vaststelt waaronder kan afgeweken worden van het principiële verbod op bepaalde onderzoeken of tests (met name voorspellende genetische tests of een HIV-test).

In de verslagperiode werd geen vraag om advies op basis van deze bepaling ontvangen.

B.2. Wet van 7 mei 2004 inzake experimenten op de menselijke persoon

Sinds de inwerkingtreding op 31 januari 2022 van de Europese verordening van 16 april 2014 alsook van de Belgische wet van 7 mei 2017 betreffende klinische proeven met geneesmiddelen voor menselijk gebruik, vallen - na de voorziene overgangsperiode van 1 jaar - nieuwe proeven niet meer onder het toepassingsgebied van de wet van 7 mei 2004 inzake experimenten op de menselijke persoon. In de nieuwe regelgeving werd er geen adviesbevoegdheid aan het Comité toegekend. Deze ontwikkeling kan verklaren waarom het Comité de laatste jaren niet meer om advies is gevraagd.

Adviezen op basis van artikel 31

Artikel 31, §1: “De Koning kan, *na advies van het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek*, instellingen zonder winstoogmerk die daartoe een verzoek hebben ingediend, en wier maatschappelijk doel hoofdzakelijk gericht is op onderzoek, erkennen, opdat alle of een deel van de experimenten die zij verrichten erkend zouden worden als niet-commerciële experimenten voor zover deze voldoen aan de voorwaarden als bedoeld in artikel 2, 15°, *b)* en *c)*.”

Aangezien het Comité in de periode tussen het einde van het vijfde en het begin van het zesde mandaat geen adviezen kon uitbrengen en het eerder administratieve karakter van de “EXP”-adviezen op basis van art. 31, § 1, van de Experimentenwet, besliste de plenaire vergadering van 20 mei 2019 deze adviezen voortaan goed te keuren na consultatie van de leden per e-mail.

In de verslagperiode werd geen vraag om advies op basis van deze bepaling ontvangen.

Adviezen op basis van artikel 11/2

Zie advies EXP nr. 8 van 16 september 2013 betreffende de competenties en de expertise van de leden van volledig erkende commissies voor medische ethiek (gepubliceerd op de website, onderaan lijst adviezen).

In de verslagperiode werd geen vraag om advies op basis van deze bepaling ontvangen.

B.3. Wetboek van economisch recht - Titel 1. “Uitvindings-octrooien”

Het wetboek voorziet in:

- **artikel XI. 38, § 6**, dat het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek de minister een met redenen omkleed en niet-bindend advies dient te verstrekken over de gegrondheid van de aanvraag van een zogenaamde “gedwongen licentie” (ook “dwanglicentie” geheten);
- **artikel XI. 38, § 11**, dat de Koning, na het advies van het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek te hebben ingewonnen de wegens volksgezondheidsredenen verleende gedwongen licentie, (kan) intrekken indien, na verloop van de voor de exploitatie vastgestelde termijn, de licentiehouders de geoctrooieerde uitvinding in België niet door een wezenlijke en doorlopende fabricage heeft geëxploiteerd.

In de verslagperiode werd geen vraag om advies op basis van deze bepalingen ontvangen.

C. Werkzaamheden van de beperkte commissies en werkgroepen

C.1. Beperkte commissie “Ingrepen bij intersekse minderjarigen” (BC 2024-1)

Co-voorzitters : mevrouw Florence Caeymaex en mevrouw Heidi Mertens

Vertegenwoordiger van het Bureau: mevrouw Geneviève Schamps

Secretariaat : mevrouw Veerle Weltens en mevrouw Sophie Bertrand

Het betreft een vraag om advies van 2 februari 2022 van Minister Frank Vandenbroucke, minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, betreffende een herziening van de wetgeving betreffende ingrepen op intersekse minderjarigen (vraag ontvangen op 21 februari 2022).

Tijdens de verslagperiode hadden er elf vergaderingen plaats. De besprekingen zijn nog gaande.

C.2. Beperkte commissie “Lijkbezorging” (BC 2024-2)

Co-voorzitters: de heer Paul Vanden Berghe en mevrouw Marie-Françoise Meurisse

Vertegenwoordiger van het Bureau: de heer Jan De Lepeleire

Secretarissen: mevrouw Dominique Dugois en mevrouw Bea Deseyn

Het betreft twee adviesvragen:

1) Vraag om advies van 21 juni 2023 van Minister Collignon, Waals Minister voor Huisvesting, Lokale Overheden en Stedenbeleid betreffende de **integratie van een crematieproces voor personen die als behoeftig worden beschouwd**;

2) Vraag om advies van 28 februari 2024 van de commissie voor medische ethiek van het AZ Sint-Jan betreffende het **begraven van foetussen geboren na een zwangerschap van minder dan 180 dagen**.

Tijdens de verslagperiode hadden er negen vergaderingen plaats wat heeft geleid tot de publicatie, op 22 april 2025, van advies nr. 87 betreffende het lijkbezorgingsbeleid van gemeenten ten aanzien van personen die als behoeftig en/of sociaal geïsoleerd worden beschouwd, evenals tot de publicatie van advies nr. 90 op 8 december 2025, betreffende de funeraire bestemming van levenloos geboren foetussen in een vroeg stadium van de zwangerschap.

C.3. Beperkte commissie “Euthanasie” (BC 2024-3)

Co-voorzitters: mevrouw Virginie Pirard en de heer Patrick Cras

Vertegenwoordiger van het Bureau: mevrouw Virginie Pirard en de heer Patrick Cras

Secretarissen: mevrouw Bea Deseyn en mevrouw Dominique Dugois

De beperkte commissie onderzoekt de mogelijke ethische relevantie van het uitbreiden van de voorafgaande wilsverklaring inzake euthanasie naar personen die lijden aan een aandoening

die hen plotseling of geleidelijk berooft van hun vermogen om zelf te beslissen, zonder hen in een onomkeerbare staat van bewusteloosheid te brengen zoals bedoeld in de huidige wet. In dit perspectief gaat het om personen met neurodegeneratieve ziekten (zoals Alzheimer, de ziekte van Huntington, Parkinson, enz.) of hersenletsel als gevolg van een ongeval, op voorwaarde dat zij een dergelijke verklaring hebben opgesteld voor zij in de fase van de ziekte terechtkomen waarin zij hun wilsbekwaamheid verliezen of voordat het ongeval plaatsvindt.

Dit betreft een autosaisine waartoe werd besloten tijdens de plenaire vergadering van 18 november 2019. De werkzaamheden werden echter opgeschort vanwege de prioriteit die werd gegeven aan de adviesvragen in verband met de Covid-19-pandemie en andere adviesvragen (geen autosaisines). De werkzaamheden van deze beperkte commissie werden hervat vanaf de eerste plenaire vergadering van het Comité van het zevende mandaat, namelijk op 10 december 2023.

Op 25 oktober 2024 verzocht de Commissie voor Gezondheid en Gelijke Kansen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers het Comité officieel om advies over het wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 28 mei 2022 betreffende de euthanasie wat de uitbreiding van de wilsverklaring euthanasie naar personen met verworven wilsonbekwaamheid betreft.

Tijdens de verslagperiode hadden er zeven vergaderingen plaats (geen hoorzittingen in 2025).

Dit heeft geleid tot de publicatie, op 10 november 2025, van advies nr. 89 betreffende euthanasie op basis van een voorafgaande wilsverklaring bij bewuste personen van wie de wilsbekwaamheid en het vermogen hun wil te uiten onherstelbaar zijn aangetast..

C.4. Beperkte commissie “Gendertransitie” (BC 2024-4)

Co-voorzitters: de heer Franck Devaux en mevrouw Frieda Matthys

Vertegenwoordiger van het Bureau: de heer Patrick Cras

Secretarissen: mevrouw Veerle Weltens en mevrouw Sophie Bertrand

Het betreft een adviesaanvraag van 25 januari 2024 van de commissie voor medische ethiek van het CHU Tivoli betreffende de problematiek van een **borstverwijdering bij een minderjarige met genderdysforie**. De beperkte commissie onderzoekt welke ethische voorwaarden en grenzen er gelden voor een gendertransitieproces bij minderjarigen

Tijdens de verslagperiode hadden er twaalf vergaderingen plaats waaronder 13 hoorzittingen. De besprekingen zijn nog lopende.

C.5. Beperkte commissie “Neonatale Screening” (BC 2024-6)

Covoorzitters: de heer Pascal Borry en mevrouw Murielle Surquin

Vertegenwoordiger van het Bureau: de heer Jan De Lepeleire

Secretarissen: mevrouw Bea Deseyn en mevrouw Sophie Bertrand

Het betreft een vraag om advies van 29 april 2024 van Minister Linard, minister van Kind, Gezondheid, Cultuur, Media en Vrouwenrechten van de Fédération Wallonie-Bruxelles betreffende **het neonatale screeningprogramma voor aangeboren aandoeningen** en meer bepaald over de opportuniteit om ouders te informeren over de dragerschapstatus van hun kind: het kind zal de ziekte niet ontwikkelen, maar is wel drager van de genetische afwijking.

Tijdens de verslagperiode hadden er zes vergaderingen plaats waaronder twee hoorzittingen.

De besprekingen zijn beëindigd wat heeft geleid tot de publicatie, op 10 november 2025, van advies nr. 88 betreffende het rapporteren van de dragerschapstatus in het kader van de neonatale screening in Wallonië en Brussel.

C.6. Werkgroep “Ras en etnische achtergrond”

Voorzitter: de heer Patrick Cras

Vertegenwoordiger van het Bureau: de heer Jan De Lepeleire

Secretaris: mevrouw Dominique Dugois

Op 9 september 2024 bracht het Comité het briefadvies nr. 17 uit naar aanleiding van een vraag om advies van de commissie voor medische ethiek van Iris Ziekenhuizen Zuid (Brussel) over de **gepastheid van het vermelden van de etnische achtergrond in protocollen van klinische studies met gezonde vrijwilligers**.

BAREC (Belgian Association of Research Ethics Committees) heeft op 19 februari 2025 bijkomende toelichting gevraagd over:

- de noodzaak om in het protocol expliciet te verantwoorden waarom gegevens over etnische afkomst (en/of “ras”) worden verzameld, bovenop de informatie die reeds is opgenomen in het formulier voor geïnformeerde toestemming;
- de afwezigheid van de term “ras” in het briefadvies van het Comité, terwijl deze term wel voorkomt in bepaalde internationale regelgevende documenten en praktijken.

De besprekingen zijn beëindigd en dit heeft geleid tot de publicatie, op 6 mei 2025, van het addendum bij het briefadvies nr. 17 betreffende de gepastheid van het vermelden van de etnische achtergrond in protocollen van klinische studies.

C.7. Beperkte commissie “pre-implantatiediagnose van embryo’s” (BC 2024-7)

Co-voorzitters: mevrouw Heidi Mertes en de heer Gilles Genicot

Vertegenwoordiger van het Bureau: de heer Jan De Lepeleire

Secretarissen: mevrouw Dominique Dugois en mevrouw Bea Deseyn

Het betreft de vraag om advies van 27 september 2024 van minister Frank Vandenbroucke, minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, betreffende de pre-implantatiediagnostiek van embryo’s in het kader van een IVF-behandeling.

Naar aanleiding van de bijkomende toelichting door het kabinet, werden in essentie vier afzonderlijke vragen aan het Comité voorgelegd:

1. Is het wenselijk om, binnen de terugbetaling van het IVF-traject door het RIZIV, ook de kosten van de biopsie in het kader van PGT (bovenop de kosten voor de genetische analyse) op te nemen, aangezien deze kosten momenteel ten laste vallen van de patiënt(ongeveer 500 euro)?
2. Is het wenselijk om (een gehele of gedeeltelijke) terugbetaling te voorzien voor de genetische dragerschapstest (met name de BeGECS-test) voor personen met een kinderwens, ook wanneer er vooraf geen gekende familiale erfelijke antecedenten zijn?
3. Is het wenselijk om terugbetaling te voorzien voor PGT die verder gaat dan het traditionele en gerichte PGT-M (voor monogene aandoeningen), met name voor koppels zonder gekende familiale erfelijke voorgeschiedenis?
4. Is het wenselijk om voor koppels die drager zijn van een pathogene genetische variant en bij wie de embryo’s worden gescreend via PGT, een terugbetaling te voorzien voor meer dan zes IVF-pogingen?

Tijdens de verslagperiode hadden er negen vergaderingen plaats, waaronder twee hoorzittingen. De besprekingen zijn nog lopende.

C.8. Beperkte commissie “Gezondheidszorg in oorlogstijd” (BC 2025-1)

Co-voorzitters: de heer Philippe Lardinois en mevrouw Kathleen Vercraeye

Vertegenwoordiger van het Bureau: de heer Patrick Cras

Secretarissen: mevrouw Dominique Dugois en mevrouw Bea Deseyn

Het betreft een autosaisine die werd beslist tijdens de plenaire vergadering van 12 mei 2025.

Tijdens de verslagperiode hadden er vier vergaderingen plaats waaronder vier hoorzittingen. De besprekingen zijn nog lopende.

C.9. Werkgroep “Ruwe DNA gegevens” (WG 2025-2)

Voorzitter: de heer Patrick Cras

Secretariaat: mevrouw Sophie Bertrand en mevrouw Bea Deseyn

Het betreft de vraag om advies van 12 mei 2025 van het College voor Genetica en Zeldzame Ziekten betreffende de **toegang van patiënten tot hun genetische gegevens**. Aangezien het Belgisch College voor Humane Genetica en Zeldzame Ziekten niet behoort tot de instanties die overeenkomstig artikel 8 van het samenwerkingsakkoord van 15 januari 1993 bevoegd zijn om het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek te vatten, heeft het Comité tijdens zijn plenaire vergadering van 23 juni 2025 beslist deze vraag te behandelen en op eigen initiatief te herformuleren (autosaisine).

De werkzaamheden van deze werkgroep zijn nog lopende.

C.10. Beperkte commissie “Harttransplantatie” (BC 2025-3)

Co-voorzitters: de heer Patrick Cras en mevrouw Virginie Pirard

Secretarissen: mevrouw Bea Deseyn en mevrouw Sophie Bertrand

Het betreft de vraag om advies van 10 juli 2025 van de commissie voor medische ethiek van het Universitair Ziekenhuis Saint-Luc in Brussel, betreffende het gebruik van **normothermische regionale perfusie- of NRP-techniek bij harttransplantatie**. Deze vraag bestaat uit de volgende drie onderdelen:

1. Vereist de NRP-techniek een **specifieke informatieverstrekking aan de naasten** over het gebruik ervan, rekening houdend met de eerbiediging van de autonomie van de patiënt,

het systeem van veronderstelde toestemming en het belang van het behoud van het vertrouwen van het publiek in het orgaandonatiesysteem?

2. de **verenigbaarheid van NRP met de *Dead Donor Rule***, onder meer in het licht van de criteria voor het vaststellen van overlijden en het onderscheid tussen onomkeerbaarheid en permanentie van de circulatiestilstand.
3. het potentiële risico op **nadeel voor de donor**, in het bijzonder de mogelijkheid van lijden of enige vorm van bewustzijn ten gevolge van cerebrale reperfusie, in het licht van het principe van niet-schaden (*non-maleficence*).

De werkzaamheden van deze beperkte commissie zullen vanaf 2026 starten.

C.11. Beperkte commissie “AI en gezondheidszorg” (BC 2026-1)

Co-voorzitter: de heer Christian Moulart

Vertegenwoordiger van het Bureau: de heer Patrick Cras

Secretarissen: mevrouw Dominique Dugois en mevrouw Veerle Weltens

Tijdens de plenaire vergadering van 23 juni 2025 werd er beslist om op eigen initiatief (autosaisine) advies uit te brengen over het gebruik van artificiële intelligentie in de gezondheidszorg.

Alvorens de bespreking ervan aan te vangen, heeft het Comité beslist om, via een overheidsopdracht van beperkte waarde, een verkennende studie te laten uitvoeren over het huidige gebruik van artificiële intelligentie in de gezondheidszorg. Deze studie werd uitgevoerd door het team van professor Tom Goffin (UGent).

De werkzaamheden van deze beperkte commissie zullen vanaf 2026 van start gaan.

C.12. Samenvattende tabel van de activiteiten van het Comité

Vergaderingen	Aantal vergaderingen	Aantal hoorzittingen	Aantal adviezen in 2025
Bureau	24		
Plenaire	9		6*
BC “Ingrepen op intersekse minderjarigen”	11	0	

BC "Lijkbezorging"	9	0	3
BC "Euthanasie"	7	0	1
BC "Gendertransitie"	12	13	
BC "Neonatale Screening"	6	2	1
BC "Pre-implantatie diagnose"	9	2	
WG "Ras en etnische achtergrond"			1
BC "Gezondheidszorg in oorlogstijd"	4	4	
Tweejaarlijkse conferentie	5		
Totaal	96	21	6*

* De adviezen worden voorbereid door de beperkte commissie of de werkgroep en vervolgens goedgekeurd tijdens de plenaire vergaderingen.

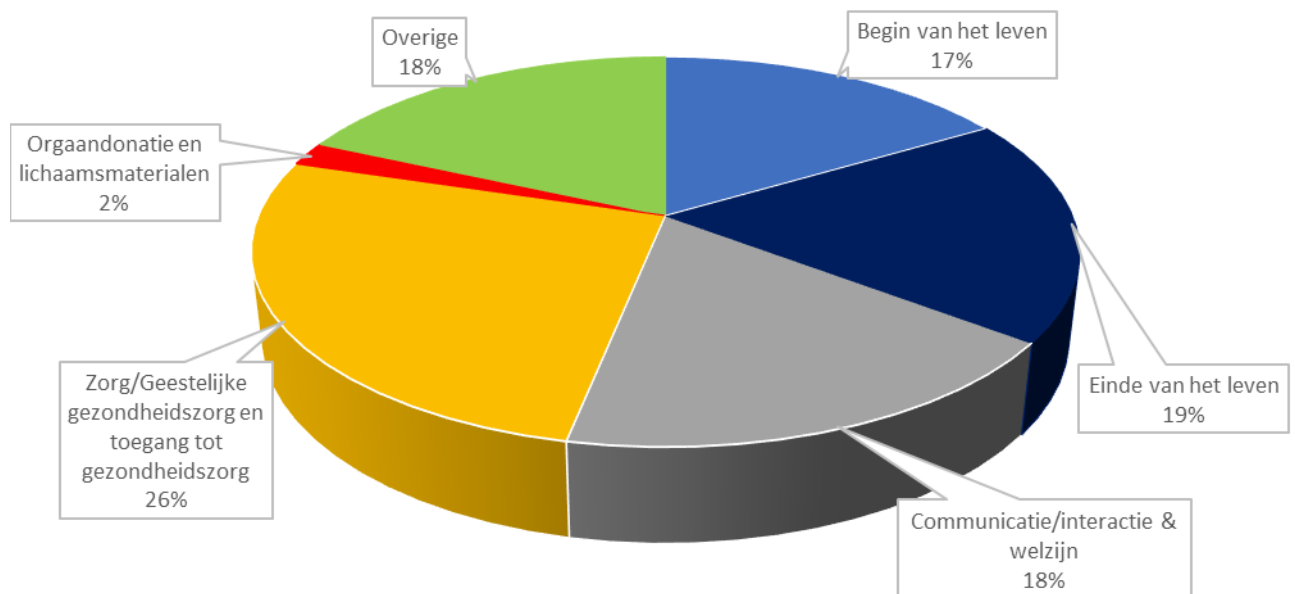
III. COMMISSIES VOOR MEDISCHE ETHIEK (CME'S)

A. Algemeen Activiteitenverslag van de CME's over het jaar 2024

Het Samenwerkingsakkoord waarbij het Raadgevend Comité werd opgericht, voorziet in artikel 17 dat het Comité jaarlijks een overzicht moet bieden van de activiteiten van de Commissies voor medische ethiek.

In 2023 heeft het Comité besloten om vanaf het activiteitenjaar 2022 het uitgebreid “Algemeen activiteitenverslag van de Commissies voor medische ethiek” te vervangen door een beknopter verslag waarbij de aandacht uitgaat naar de ethische thema's die de CME's behandelen. Het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek kan aan de hand daarvan nagaan of de CME's thema's behandelen die eveneens door het Comité worden of werden behandeld of die het Comité in de nabije toekomst zou kunnen behandelen. Dit verslag wordt voortaan opgenomen in het activiteitenverslag van het Comité.

Het algemeen activiteitenverslag van de CME's over het jaar 2024 dat hierna volgt, is gebaseerd op de gegevens die de CME's via de website <https://apps.health.belgium.be/odin> hebben gevalideerd.

De CME's (Commissies voor Medische Ethiek) rapporteerden in 2024 via deze website 503 ethische thema's. Net als voorgaande jaren betrof de meerderheid van de besprekingen (26%, N=133) de patiëntenzorg.

➤ Weigering van zorg en gedwongen behandeling

Daaronder waren er zes besprekingen in verband met de weigering van zorg door een patiënt. We herinneren in dit verband aan het advies nr. 16 van 25 maart 2002 van het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek betreffende het weigeren van bloedtransfusie door de Getuigen van Jehova. Ook heeft het Comité op 14 mei 2012 advies nr. 53 uitgebracht betreffende de weigering van medische zorg door een zwangere vrouw met gevolgen voor de foetus.

De besprekingen van de CME's gingen ook over de gedwongen behandeling van een patiënt, met name in het kader van zorg in een psychiatrische eenheid (7 besprekingen). Het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek is zich ervan bewust dat dit onderwerp verdere reflectie verdient en is van plan om in de nabije toekomst zijn advies nr. 21 betreffende gedwongen behandeling bij gedwongen opname te actualiseren.

➤ Compassionate use , artificiële intelligentie

Het merendeel van de besprekingen over patiëntenzorg betrof concrete casussen in zorgafdelingen. Hierbij kwamen onder meer de mogelijkheid van het gebruik van geneesmiddelen in schrijnende gevallen (*compassionate use*) of de toepassing van artificiële intelligentie in de geneeskunde aan bod. De ethische implicaties van het gebruik van artificiële intelligentie in de gezondheidszorg, zullen het voorwerp uitmaken van een advies van het Comité. Het Comité heeft immers besloten deze opdracht toe te vertrouwen aan een beperkte commissie (zie II, C.11.), die belast is met het uitwerken van het ethisch kader, en heeft daartoe de uitvoering van een verkennende studie over dit thema gesubsidieerd.

➤ Rechten van de patiënt en Levenseinde

De herziening van de wet betreffende de rechten van de patiënt kwam verscheidene malen aan bod.

Veel besprekingen binnen de CME's (15,3%, N=77) gingen over het levenseinde en de procedures die in deze context gevolgd moeten worden. Hieronder valt ook de vraag naar euthanasie (38% van de debatten, N=36). We verwijzen in dit verband naar het advies nr. 73 betreffende euthanasie in geval van niet-terminale patiënten, psychisch lijden en psychiatrische aandoeningen dat het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek op 11 september 2017 uitbracht. Ook zijn briefadvies nr. 10 van 8 maart 2021 over de draagwijdte van de voorafgaande euthanasieverklaring kan worden geraadpleegd. Op 10 november 2025 heeft het Comité advies nr. 89 gepubliceerd betreffende euthanasie op basis van een voorafgaande wilsverklaring bij bewuste personen van wie de wilsbekwaamheid en het vermogen hun wil te uiten onherstelbaar zijn aangetast.

3,4% procent van de besprekingen (N=17) had betrekking op de therapeutische klasse-indeling en de DNR-code. Deze besprekingen gingen voornamelijk over het afstemmen van de zorg tussen de verschillende eenheden van eenzelfde instelling en het invoeren van gemeenschappelijke procedures op instellingsniveau. We verwijzen hierbij naar het advies nr. 41 over geïnformeerde toestemming en DNR-codes dat het Comité op 16 april 2007 uitbracht.

➤ **Begin van het leven**

Onderwerpen met betrekking tot het begin van het leven maakten 16,5% uit van de besprekingen van de CME's (N=83). Deze betroffen voornamelijk de ontdekking van een foetale misvorming die in sommige gevallen leidde tot een laattijdige zwangerschapsafbreking (13,1%, N=66). De ethische begeleiding van (vooral late) zwangerschapsafbrekingen naar aanleiding van prenatale genetische screeningstests (waaronder de NIPT of *Non-invasive Prenatal Test*) komt dus ruim aan bod. Deze gevallen houden vaak verband met de opsporing van trisomie 21, 18, 13, spina bifida in combinatie met een hersenafwijking, een hartkwaal, een nierafwijking, het polymalformatief syndroom, hydrocefalie en het Klinefeltersyndroom. Naar aanleiding van de vraag van de Voorzitster van het Belgisch College voor Menselijke Erfelijkheid en Zeldzame Ziekten bracht het Comité op 30 april 2021, op eigen initiatief, het advies nr. 76 over de wenselijkheid van het meedelen (aan de toekomstige ouders) van numerieke afwijkingen van de geslachtschromosomen gedetecteerd door niet-invasieve prenatale tests (NIPT) uit.

CME's voerden ook besprekingen over het wetsvoorstel tot wijziging van de regelgeving inzake vrijwillige zwangerschapsafbreking, met name over de verlenging van de huidige termijn van 12 weken na conceptie voor abortus op verzoek tot 18 weken.

Besprekingen rond 'zwangerschap-voor-een-ander' vonden eveneens plaats in de CME's naar aanleiding van de volgende adviezen van het Comité: advies nr. 86 van 17 april 2023 betreffende het wettelijk kader voor zwangerschap-voor-een-ander (draagvrouwschap) en briefadvies nr. 18 van 25 maart 2024 over de impact van een wettelijk kader voor draagvrouwschap op sociale rechten van de verschillende betrokkenen.

Enkele besprekingen (N=7) hadden betrekking op de problematiek van sterilisatie van een persoon met een handicap. Het Comité herinnert eraan dat het op 14 september 1998 advies nr. 8 heeft uitgebracht over de problematiek van sterilisatie van personen met een mentale handicap.

➤ **Beleid inzake informatie**

Er vinden steeds meer besprekingen (6,7%, N=34) plaats in verband met de medische dossiers van patiënten, de inzage ervan of hun gebruik voor onderzoeksdoeleinden. Deze besprekingen gaan vooral over aspecten zoals de vertrouwelijkheid van de gegevens, het respect voor het

beroepsgeheim en de naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG, ook gekend onder de Engelse afkorting *GDPR*).

➤ Sociale relaties

De problematiek van discriminatie, van ongepast gedrag, van geweld (voornamelijk van patiënten) hetzij ingeval van alcoholisme of mishandeling, namen gezamenlijk 9,5% (N=48) van de besprekingen in beslag. Een voorbeeld hiervan is het rookverbod in zorgeenheden dat meermaals ter sprake werd gebracht. In dat verband wordt verwezen naar het advies nr. 81 betreffende het rookverbod in forensisch psychiatrische centra (FPC) dat het Comité op 24 november 2022 uitbracht. Een aantal besprekingen betroffen de thematiek van gendertransitie. Een beperkte commissie binnen het Comité behandelt momenteel dit thema, met name dat van minderjarige patiënten met genderdysforie.

Het briefadvies nr. 17 van 9 september 2024 over de gepastheid van het vermelden van de etnische achtergrond in protocollen van klinische studies, heeft eveneens binnen bepaalde CEM's tot debatten geleid. In 2025 bracht het Comité een addendum uit bij dit advies naar aanleiding van een vraag om advies van BAREC (zie II., C.6.).

Er werden tien besprekingen over orgaandonatie gevoerd, waaronder ook orgaandonatie na euthanasie. In dat verband wordt verwezen naar het advies nr. 83 betreffende orgaandonatie na euthanasie dat het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek uitbracht op 9 januari 2023.

Tot slot werden de problematiek van hoge werkdruk en de vaccinatie van zorgpersoneel ook vaak besproken.

De adviezen van het Raadgevend Comité zijn toegankelijk op <https://www.belgiumnationalbioethicscommittee.be/nl/avis-du-comite>

B. Nieuwe applicatie: “Bioethica Belgica” vervangt “Odin”

In 2025 heeft het Comité voor de laatste maal een activiteitenverslag van de CME's opgesteld op basis van de activiteiten die zij voor het jaar 2024 via de applicatie “Odin” hebben gevalideerd. Op 18 december 2025 heeft het Comité de puntentabel voor het activiteitenjaar 2024 aan het FAGG overgemaakt.

In april 2025 heeft het Comité de commissies voor medische ethiek, de ziekenhuisdirecties en de lokale beheerders van Portahealth geïnformeerd dat de CME's voortaan hun activiteiten dienen te rapporteren in de nieuwe applicatie “Bioethica Belgica” en dat vanaf het activiteitenjaar 2025.

De volgende redenen hebben het Comité doen beslissen om de CME's uitsluitend te vragen de ethische thema's die zij behandelen, te rapporteren:

- een jaarlijks verslag van de ethische thema's sluit aan bij de opdracht van het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek;
- het beschikbare budget was ontoereikend om de verouderde applicatie “odin” volledig te vervangen; het Comité dankt de ICT-dienst van de FOD Volksgezondheid om een eenvoudige applicatie voor het rapporteren van ethische thema's te ontwikkelen;
- de financieringsbron van het FAGG voor de betoelaging van de commissies voor medische ethiek voor hun evaluatie van studieprotocollen is vanaf 2025 weggefallen. Het betreft hier enkel de toepassing van de wet van 7 mei 2004 inzake experimenten op de menselijke persoon (cf. art. 31).

Het Comité is de commissies voor medische ethiek erkentelijk voor het rapporteren van hun activiteiten en hecht groot belang aan het respect voor hun onafhankelijke werking.

IV. DE INFORMATIEVE FUNCTIE VAN HET COMITÉ

Het Samenwerkingsakkoord bepaalt voor het Comité de volgende taken op informatiegebied:

- het publiek, de Regering, het Parlement en de Raden van de Gemeenschappen informeren;

een documentatie- en informatiecentrum oprichten en bijhouden;

om de twee jaar een conferentie organiseren met betrekking tot de ethische problemen inzake biowetenschappen en gezondheid. De belangrijke vragen in dat verband worden in het openbaar behandeld.

A. Het publiek en de politieke overheden informeren

Het Comité heeft besloten om zowel de interne als de externe communicatie te verbeteren.

De uitwerking van een communicatieplan werd in 2023 opgestart. Zo werd tijdens de verslagperiode de oude website van het Comité vervangen door een nieuwe website in de Odoo-omgeving.

Het Comité gebruikt het platform "Webpower" (Tripolis) om zijn leden, evenals journalisten, autoriteiten, de CME's en al degenen die op de nieuwsbrief geabonneerd zijn te informeren over zijn activiteiten. Er werden tijdens de verslagperiode meer dan veertig nieuwsbrieven, in beide landstalen, verstuurd. De LinkedIn-pagina van het Comité wordt ook gebruikt als informatiekanaal.

Het overzicht hieronder houdt geen rekening met de talrijke artikels, uiteenzettingen en interviews die werden gevraagd aan meerdere leden van het Comité en waarvan het bijhouden onbegonnen werk is. Deze activiteiten dragen nochtans ten zeerste bij tot de verspreiding van de informatie over ethische aangelegenheden onder de bevolking, en verdienen dan ook hier vermeld te worden.

We vermelden hierbij ook de mondelinge inlichtingen die worden verstrekt aan de geschreven en de audiovisuele pers.

Wat de meer systematische informatievoorziening betreft, verwijzen we naar wat volgt:

A.1. Weerklank in de pers

Naar aanleiding van de publicatie van verschillende adviezen tijdens de verslagperiode, verzorgden de Bureauleden en een aantal leden van het Comité talrijke presentaties voor de pers en voor medische en andere maatschappelijke organisaties.

Een aantal leden van het Comité was ook actief aanwezig in de media via opiniestukken en deelname aan actualiteitenprogramma's en debatten.

A.2. Automatische mededeling van de adviezen

- aan de vraagstellers;
- aan de Voorzitters van de Wetgevende Vergaderingen van de verschillende beleidsniveaus;
- aan de Eerste ministers, de Vice-Eersteministers, en bevoegde Ministers van de verschillende regeringen;
- aan bepaalde doelgroepen zoals de universitaire centra voor bio-ethiek en particulieren die hierom vroegen.

In de verslagperiode werden de volgende adviezen uitgebracht en verspreid:

- Advies nr. 87 van 22 april 2025 betreffende het lijkbezorgingsbeleid van gemeenten ten aanzien van personen die als behoeftig en/of sociaal geïsoleerd worden beschouwd.
- Addendum bij het briefadvies nr. 17 van 6 mei 2025 betreffende de gepastheid van het vermelden van de etnische achtergrond in protocollen van klinische studies.
- Briefadvies nr. 20 van 25 juni 2025 betreffende nieuwe vormen van lijkbezorging.
- Advies nr. 88 van 10 november 2025 betreffende het rapporteren van de dragerschapstatus in het kader van de neonatale screening in Wallonië en Brussel.
- Advies nr. 89 van 10 november 2025 betreffende euthanasie op basis van een voorafgaande wilsverklaring bij bewuste personen van wie de wilsbekwaamheid en het vermogen hun wil te uiten onherstelbaar zijn aangetast.
- Advies nr. 90 van 8 december 2025 betreffende de funeraire bestemming van levenloos geboren foetussen in een vroeg stadium van de zwangerschap.

A.3. Website van het Comité

Tijdens de verslagperiode heeft het Comité een nieuwe website gecreëerd na een grondige reflectie over de structuur ervan voor een optimale communicatie van zijn activiteiten. Deze

website biedt de mogelijkheid om alle adviezen van het Comité te terug te vinden, overzichtelijk gerangschikt per jaar en per ethisch thema.

Naar de website: www.belgiumnationalbioethicscommittee.be

A.4. Informatie verstrekt aan de leden van het Comité

Na een grondige selectie van de informatie die het Comité ontvangt, werden de relevante events op het vlak van bio-ethiek en inlichtingen van algemene aard meegedeeld aan de leden van het Comité.

Deze mededelingen illustreren de rol van het Bureau als draaischijf voor de verspreiding van informatie over bio-ethiek aan de Comitéleden, opdat de leden deze aan geïnteresseerde personen en instanties zouden overmaken.

Zo wordt de informatie afkomstig van :

- nationale ethische comités (NEC) binnen de Europese Unie;
- commissies voor medische ethiek (CME);
- Belgische universiteiten;
- de Koninklijke Academie voor Geneeskunde en *l'Académie royale de Belgique* en haar *Collège Belgique*;

systematisch overgemaakt aan de leden van het Comité.

Over het doorsturen van informatie uit andere bronnen wordt geval per geval beslist.

A.5. Informatie verstrekt aan het publiek

In 2025 ontving het secretariaat telefonisch en via zijn algemene mailboxen (info.bioeth; secr.bioeth; bio-cem) alsook via het contactcenter van de FOD Volksgezondheid opnieuw tal van vragen om informatie over diverse onderwerpen.

Sommige vragen vallen niet onder de bevoegdheid van het Comité. Het secretariaat geeft daaraan een nuttig gevolg, indien nodig met het akkoord van het Bureau. Meestal gaat het om een doorverwijzing naar de bevoegde dienst.

A.6. Parlementaire vragen

Nihil

A.7. Beantwoorden van vragenlijsten – bijdragen aan publicaties

Het Comité beantwoordt regelmatig vragenlijsten, meestal opgesteld ten behoeve van internationale instellingen (bv. WHO of WGO, Europese Unie, ...), die voornamelijk tot doel hebben een synthese te maken van de informatie over specifieke bio-ethische onderwerpen of over de aard en de werking van de *National Ethics Councils* (NEC) binnen de EU (het Comité is het NEC voor België).

B. Documentatiecentrum <http://limo.libis.be/VDIC>

Naar aanleiding van de beslissing van de FOD Volksgezondheid om de "medialounge" op het gelijkvloers van het Galileegebouw te sluiten, kan het publiek niet langer eenvoudig toegang krijgen tot de tijdschriften en boeken die ter beschikking werden gesteld. Volgens artikel 18 van de Samenwerkingsovereenkomst van 15 januari 1993 is het secretariaat van het Comité belast met de oprichting en het beheer van een Documentatie- en Informatiecentrum. Het Comité is momenteel bezig met een grondige reflectie over de invulling van dit artikel in dit tijdperk van digitalisering.

Het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek is nog steeds een partner van het Vesalius Documentatie- en Informatiecentrum, [VDIC](http://limo.libis.be/VDIC).

De catalogus van de bibliotheek van het Comité is online te raadplegen op <http://limo.libis.be/VDIC>. Deze zoekinterface is ook geïntegreerd in de website van het VDIC, www.vesalius.be. Het acroniem voor de bibliotheek van het Comité is **VDIC-BIOETH**.

Door het partnerschap met VDIC kan de bezoeker ter plaatse toegang krijgen tot een waaier van elektronische tijdschriftartikels.. Er kan ook een afspraak worden gemaakt om ter plaatse enkele publicaties op papier te raadplegen. Aanvragen worden gericht aan veerle.weltens@health.fgov.be (02/524.91.83) of secre.bioeth@health.fgov.be (02/524.91.86 of 87).

Vragen over gepubliceerde adviezen worden gericht aan sophie.bertrand@health.fgov.be, informatieverantwoordelijke, 02/524.91.84.

C. De tweejaarlijkse conferentie 2026

Tijdens het jaar 2025 heeft het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek veel tijd besteed aan de organisatie van de tweejaarlijkse conferentie van het Comité, die op 8 oktober 2026 zal plaatsvinden in de zalen van de KVS in Brussel.

Deze conferentie is gewijd aan het thema van de toegankelijkheid van de gezondheidszorg, gebaseerd op het model van Levesque, en zal de belangrijkste ethische uitdagingen behandelen die verband houden met de daadwerkelijke toegang tot zorg voor iedereen. Zij draagt de titel: *“Zorg voor iedereen? Ethische principes en realiteiten op het terrein”*. De conferentie biedt tevens de gelegenheid om 30 jaar werking van het Comité te vieren.

Het organisatiecomité is tijdens de verslagperiode vijf keer samengekomen voor de voorbereiding van deze conferentie.

Dit verslag werd goedgekeurd door het Bureau op 27 mei 2026 en op de plenaire vergadering van 8 juni 2026 voorgelegd aan het Plenair Comité.

Bijlage I - Leden van het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek - VIe mandaat (2023-2027)

Inleidende opmerking :

Alle leden van het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek nemen op gelijke wijze deel aan de vergaderingen van de beperkte commissies (en aan de plenaire vergaderingen), ongeacht of zij zijn aangeduid als effectief lid, plaatsvervangend lid of lid met raadgevende stem.

1. Leden benoemd bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit van 24 september 2023:

a) In de hoedanigheid van vooraanstaanden uit de universitaire kringen:

- Franstalig:

De heer Franck Devaux

Ethicus, docent en hoogleraar, Universitair Ziekenhuis van Brussel

- Plaatsvervanger: De heer Patrick Miqueu
Coördinator Bevordering van Onderzoek en Partnerschap met de Patiënt, HUB Instituut Bordet

Mevrouw Florence Caeymaex

Onderzoeksdirectrice bij het FRS-FNRS; MAP – Politieke filosofie, Universiteit van Luik (ULiège)

- Plaatsvervanger: De heer Gilles Genicot
Hoofddocent aan de Universiteit van Luik (ULiège); Advocaat bij het Hof van Cassatie in Luik

De heer Sébastien Van Drooghenbroeck

Professor aan de *Université Saint-Louis* – Brussel

Bijzitter in de Afdeling Wetgeving van de Raad van State

- Plaatsvervanger: De heer Xavier Noël
Doctor in de psychologie, onderzoekster bij het FNRS in het laboratorium voor Medische Psychologie (Geestelijke Gezondheid en Verslavingszorg), ULB en CHU Brugmann

Mevrouw Geneviève Schamps

Gewoon hoogleraar aan de UCLouvain; Decaan van de Faculteit Rechtsgeleerdheid en Criminologie; Directrice van het Centrum voor Medisch en Biomedisch Recht

- Plaatsvervanger: De heer Nicolas Monseu
Hoogleraar aan de vakgroep filosofie van de Universiteit van Namen (UNamur)
Docent in fundamentele ethiek en in de geschiedenis van de filosofie

De heer Vincent Bonhomme

Hoofd van de dienst anesthesie en reanimatie van het Universitair Ziekenhuis (CHU) in Luik

- Plaatsvervanger: De heer Vincent Seutin
Arts, gewoon hoogleraar aan de Universiteit van Luik, preklinisch onderzoeker in farmacologie en cellulaire en moleculaire neurowetenschappen

Mevrouw Isabelle Scheers

Kinderarts en gastro-enteroloog, hoogleraar en diensthoofd aan de Université catholique de Louvain (UCL)

- Plaatsvervangster: Mevrouw Bénédicte Brichard
Kinderarts, Pediatrie hemato-oncologie, Verantwoordelijke van het centrum voor pediatrie palliatieve zorg, Voorzitter van het ethisch comité

Mevrouw Jacinthe Dancot

Verpleegkundige, doctor in de volksgezondheidswetenschappen, docent aan de Universiteit van Luik (ULiège)

- Plaatsvervangster: Mevrouw Myriam Remmelink
Arts, hoogleraar aan de Université de Mons (UMons) en de Université libre de Bruxelles (ULB), diensthoofd aan het Universitair Ziekenhuis Brussel

Mevrouw Katia Castetbon

Hoogleraar epidemiologie aan de School voor Volksgezondheid van de Université libre de Bruxelles (ULB); Directrice van het Onderzoekscentrum voor Epidemiologie, Biostatistiek en Klinisch Onderzoek; Directrice van de Dienst voor Informatie, Gezondheidspromotie en -educatie

- Plaatsvervangster: Mevrouw Murielle Surquin
Arts, gespecialiseerd in nefrologie, doctor in de fundamentele immunologie in het Erasmusziekenhuis en het Universitair Ziekenhuis Brugmann
- Nederlandstalig:

Mevrouw Ingrid Boone

Hoogleraar personen- en familierecht aan de KU Leuven. Lid van het wetenschappelijk comité van het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding en lid van het bestuursorgaan van vzw Maria Middelaars. Referendaris bij het Hof Van Cassatie en docent aansprakelijkheidsrecht aan de UGent

- Plaatsvervanger: De heer Pascal Borry
Professor Bio-ethiek aan het Centrum voor Biomedische Ethiek en Recht - Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven)

De heer Patrick Loobuyck

Hoogleraar levensbeschouwing, ethiek en politieke filosofie – Universiteit Antwerpen en Gent

- Plaatsvervanger: De heer Walter Weyns
Hoogleraar Sociologie, Universiteit Antwerpen

De heer Johan Stuy

Professor Em. aan de *Vrije Universiteit Brussel* (VUB), Departement Wijsbegeerte en Moraalwetenschappen, Centrum voor Ethiek en Humanisme, voorzitter Ethische Commissie Humane Wetenschappen

- Plaatsvervangster: Mevrouw Heidi Mertes
Professor medische ethiek UGent, Voorzitter vzw De Maakbare Mens, lid van de Federale Commissie voor Onderzoek Embryo's in vitro en hoofd van de ethische commissie van de ESHRE

De heer Wim Pinxten

Hoofddocent Medische Ethiek - Universiteit Hasselt (UHasselt)

- Plaatsvervangster: Mevrouw Veerle Provoost
Docent Wijsgerige en empirische ethiek aan de Universiteit Gent, lid van het Bioethics Institute Ghent (BIG)

De heer Joris Vandenberghe

Psychiater en coördinerend stagemeester in UZ Leuven en UPC KU Leuven

- Plaatsvervanger: De heer Helder De Schutter
Gewoon hoogleraar Hoger Instituut voor Wijsbegeerte, KU Leuven

De heer Patrick Cras

Professor Em. aan de Universiteit Antwerpen (UA), diensthoofd Neurologie bij het Universitair Ziekenhuis Antwerpen (UZA)

- Plaatsvervangster: Mevrouw Silvia Lenaerts
Vice-Rector – Universiteit Antwerpen (UA)

Mevrouw Nele Van Den Noortgate

Professor aan de *Universiteit Gent* (UGent); diensthoofd/kliniekhoofd Geriatrie bij het Universitair Ziekenhuis Gent.

- Plaatsvervangster: Mevrouw Kristien Roelens
Professor en gynaecologe, UZ Gent

Mevrouw Veerle Labarque

Staflid kinderhemato-Oncologie UZ Leuven; Docent aan de Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven)

- Plaatsvervanger: De heer Dominic Stoop
Fertiliteitsgynaecoloog, UZ Gent

b) In de hoedanigheid van praktiserende dokters in de geneeskunde :

- Franstalig:

Mevrouw Marie-Françoise Meurisse

Arts, licentiaat in de filosofie en arts, gastprofessor aan de Haute École Libre de Bruxelles Ilya Prigogine

- Plaatsvervangster: Mevrouw Anne-Marie Claude
Huisarts, homeopaat te Virton

De heer Philippe Damoiseaux

Adviserend geneesheer, specialist endocrinologie-diabetes, CHU-UCL Namen (site Dinant)

- Plaatsvervanger: De heer Christian Moulart
Gynaecoloog, specialisatie zwangerschappen met verhoogd risico en ethische kwesties, Hôpitaux Européens, Brussel

De heer Samuël Leistedt

Forensisch Psychiater medico-legal, UMons-ULB

- Plaatsvervangster: Mevrouw France Lemaitre
Geneesheer specialist interne geneeskunde en intensieve zorgen, CHRSM site Meuse

- Nederlandstalig:

De heer **Paul Van Royen**

Gewoon hoogleraar huisartsengeneeskunde en volksgezondheid, UAntwerpen; medisch kabinet Korte Klaren

- Plaatsvervangster: Mevrouw Christel De Pooter
Radiotherapeut-Oncoloog

Mevrouw **An Haekens**

Ouderenpsychiater, Hoofdgeneesheer, P.K.Broeders Alexianen

- Plaatsvervanger: De heer Martin Hiele
Professor Emeritus, arts, gastro-enterologie, UZ Leuven en KU Leuven

Mevrouw Mevrouw **Hilde Van Kerckhoven**

Geneesheer anesthesist-spoedarts, master in de Rechten, AZ Sint Maarten, Mechelen

c) In de hoedanigheid van advocaat :

- Franstalig:

De heer **Philippe Lardinois**

Advocaat

- Plaatsvervangster: Mevrouw Isabelle Reusens
Advocaat, gespecialiseerd in medisch en burgerlijk aansprakelijkheidsrecht, Waals-Brabant

- Nederlandstalig:

Mevrouw Kathleen Vercraeye

Advocaat Strombeek Bever

- Plaatsvervanger: De heer Tim Vermeir
Advocaat

d) In de hoedanigheid van magistraat

- Franstalig:

Mevrouw **Marie-Noëlle Derèse**

Eerste substituut Procureur des Konings, rechtbank van eerste aanleg te Brussel

- Plaatsvervanger: De heer Thierry Werts
Adviseur Hof van Beroep te Brussel

- Nederlandstalig:

De heer **Etienne De Groot**

Emeritus Voorzitter van het Grondwettelijk Hof, prof. em. Vrije Universiteit Brussel (VUB)

- Plaatsvervangster: Mevrouw Kathleen Vandenberghe
Onderzoeksrechter, rechtbank van eerste aanleg West-Vlaanderen, afdeling Brugge

2. Leden benoemd door de Koning :

Mevrouw **An Ravelingien**

Ethicus AZ Delta – Praktijkassistente *Universiteit Gent* (UGent)

- Plaatsvervangster: Mevrouw Nathalie Bernheim
Arts-specialist ORL en revalidatiearts aan het Universitair Kinderziekenhuis Koningin Fabiola te Brussel (HUDERF)

Mevrouw **Cathy Herbrand**

Professor aan De Montfort University en onderzoekster aan de Université libre de Bruxelles (ULB)

- Plaatsvervangster: Mevrouw Charlotte Lambert
Docente en onderzoekster aan de Université de Namur (UNamur)

3. Leden benoemd door de Regering van de Vlaamse Gemeenschap :

De heer **Jan De Lepeleire**

Hoogleraar Em. Huisartsgeneeskunde - Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven)

- Plaatsvervangster: Mevrouw Kristien Hens
Onderzoeksprofessor Bio-ethiek Universiteit Antwerpen

De heer **Wim Distelmans**

Professor - Vrije Universiteit Brussel (VUB)

Diensthoofd Supportieve & Palliatieve zorg - UZ Brussel

- Plaatsvervanger: De heer Paul Vanden Berghe
PhD - Directeur Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen

4. Leden benoemd door de Regering van de Franse Gemeenschap :

Mevrouw **Virginie Pirard**

Filosoof, jurist en ethica gespecialiseerd in onderzoeksethiek, ULB

- Plaatsvervangster: Mevrouw Thérèse Locoge
Juridisch directeur CHU Saint Pierre en Brugmann

De heer **Alexandre Hebert**

Geneesheer, Algemeen directeur Affaires médicales Vivalia

- Plaatsvervanger: De heer Jean-Louis Vanherweghem
Geneesheer specialist interne geneeskunde en nefrologie, ULB

5. Lid benoemd door de Regering van de Duitstalige Gemeenschap :

Mevrouw **Petra Plumacher**

Directrice van de Vereniging voor Palliatieve Zorg van de Duitstalige Gemeenschap

- Plaatsvervangster: Mevrouw Josiane Fagnoul
Directrice van de Duitstalige Vereniging voor Verpleegkunde in België (KPVDB)

6. Leden benoemd door het Verenigd College bedoeld in artikel 60 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 betreffende de Brusselse instellingen :

Mevrouw **Christine Schaut**

Hoogleraar, doctor in de sociologie aan de Faculteit Architectuur La Cambre-Horta van de Université libre de Bruxelles (ULB)

- Plaatsvervanger: De heer Grégoire Wieërs
Internist, docent UNamur

De heer **Chris Gastmans**

Gewoon hoogleraar Medische Ethiek - Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven)

- Plaatsvervanger: De heer Julien Libbrecht
Em. Docent Ethiek – PhD Wijsbegeerte

7. Leden deelnemend aan de werkzaamheden van het Comité met een raadgevende stem:

- *Vertegenwoordiger van de Minister van Justitie :*

De heer Guido Pennings

Professor aan de Universiteit Gent (UGent) – Directeur van het Bioethics Institute Ghent

- *Vertegenwoordiger van de Federale Minister tot wiens bevoegdheid het Wetenschapsbeleid behoort :*

Mevrouw Jacqueline Herremans

Advocaat

- *Vertegenwoordiger van de Federale Minister tot wiens bevoegdheid de Volksgezondheid behoort :*

De Heer Tom Goffin

Professor Gezondheidsrecht - Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen – Universiteit Gent (UGent)

- *Vertegenwoordiger van de Vlaamse Gemeenschap :*

De heer Frank Fleerackers

Hoogleraar aan de Leuvense Faculteit Rechtsgeleerdheid KU Leuven

- *Vertegenwoordiger van de Franse Gemeenschap :*

De heer Vincent Martin-Schmets

Adviseur ethiek Instituut Pasteur Parijs

- *Vertegenwoordigster van de Duitstalige Gemeenschap :*

Mevrouw Karin Cormann

Afdelingshoofd van de afdeling Santé, Famille et personnes âgées van het Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap

- Plaatsvervangster: Mevrouw Sarah Paquet
Departement Gezondheid DGOV

- *Vertegenwoordigers van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie:*

De heer Jean-Marie Maloteaux

Professor aan Université Catholique de Louvain (UCL), Faculteit Geneeskunde, Institut de
Neuroscience, Unité de Neuropharmacologie
Lid van de Groupe de référence institutionnel en matière bioéthique – UCL

Mevrouw Frieda Matthys
Professor Em. Psychiatrie VUB